Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САНТА ОЛОХ

Хаһыат
1931 сыл алтынньы
15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 49 (6497). | 1987 сыл. Муус устар 23 күнэ. ЧЭППИЭР | Сыаната 3 харчы.

1987 сыллаах Первэй Маайга ССКП КК ЫҢГЫРЫЫЛАРА

1. Туругурдун 1 Маай—Үлэһиттэр аан дойдуталарын бирэ санааланыылларын күнэ!

2. Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

Туругурдун пролетарскай, социалистическай интернационализм!

3. Туругурдун марксизм-ленинизм—мэлдьи тыыннаах революционнай үөрэх!

4. Туругурдун Советскай Союз Коммунистическая партията—советскай обществоны салайар уонна сүрүннүүр күүс!

5. Советскай Союз үлэһиттэрэ! XXVII партийнай съезд бэлиитэбит былааннарын олохтоох киллэриэҥ!

6. Советтар дойдуларын үлэһиттэрэ! Улуу Октябрь 70 сылын достойнайдык көрсөр иһин куоталаһыыны кэҥэтиик тэнитиҥ!

7. Коммунистар! Уларыта тутуу иннин күөнүгэр буолуҥ! Үлэҥитигэр активнаһы уонна новаторствоны көрдөрүҥ! ССКП КК тохсунньутаатааҕы Пленумун уураахтарын олохтоох киллэрэр иһин революционнай дьаныардаахтык охсуһуҥ!

8. Туругурдун рабочай кылаас—экономическай уонна социальнай сайдыыны түргэтэтии сүрүн хамсатар күүһэ!

9. Туругурдун рабочай кылаас, колхозтаах бааһынай аймах уонна народнай интеллигенция тулхадыйбат бырааттыы доҕордоһуулара!

10. Туругурдун биһиги эдбэх национальностаах социалистическай Ийэ дойдубут норуоттарын тулхадыйбат бырааттыы доҕордоһуулара!

11. Общественнай прогреһы түргэтэтэр иһин охсуһуута партия уонна норуот ныытыа сомоҕолоһуулара бөҕөргөөтүн!

12. ССРС гражданнара! Общество олоҕун барыы сайдыыларыгар уларыта тутууну дьаныардаахтык диэҥнэтиҥ! Советскай демократиянны уонна норуот социалистическай бэйэни бэйэ салайыныытын кэҥэтиҥ!

13. Советскай Союз үлэһиттэрэ! Үлэ огорумтуотун үрдэтиҥ, научнай-техническэй прогресс тэтимин күүһүрдүҥ, хайыыстыбаннай ахсааны олохтоох! Эйдээҥ! Бу дойду социальнай-экономическай сайдыытын түргэтэтии, норуот олоҕун уйгутун үүнүүтүн сүрүн фактордара!

14. ССРС үлэһиттэрэ! Социальнай эйгэни сайыннарыы, олорор дьиэ-уот уонна культурнай-олохтоохтоһоҕо аналлаах тутуу программаларын олохтоох киллэрии былааннарын толоруулуу хааччыйыҥ!

15. Үлэ бастыҥнарыгар, бэйэлэрин дьыалаларын дьиҥнээх маастардарыгар, уларыта тутуу новатордарыгар албан аат!

16. Советскай ученайдар, конструктордар, саҥаны айаччылар! Научнай чинчийиилэр, айыныылаах көрдөөһүн кэдьүүстэрин үрдэтиҥ! Научнай-техническэй прогресса, дойду социальнай-экономическай сайдыытын түргэтэтиигэ кылааккытын улаатыннарыҥ!

17. Советтар дойдуларын үлэһиттэрэ! Общественнай олоҕу саҥардан тутуу процесын бары дьаһалларынан саймнатыҥ, бастыҥ опыт хас биирдии кыырпаҕын сыаналаан, ону үөрэтиҥ, олохтоох киллэриҥ уонна тарҕатыҥ!

18. Дойду үлэһиттэрэ! Уон иккис пятилетка иккис сылын—түгэтэтии программатыгар дьоһун суоталаах кэрдиис кэмин былааннаах сорудахтарын толороҕуҥ!

19. ССРС үлэһиттэрэ! Хас биирдии үлэ коллективыгар дьиссциплинаны уонна тэрээһиниэх буолуулуу бөҕөргөтүн! Хаһаайыннааһын аныгы ньымаларын баҕылаан!

20. ССРС гражданнара! Политическай активнаһы үрдэтиҥ! Иҥнитиниэрэн-биллэрэн иннини, критиканы уонна бэйэни критикаланыыны—социалистическай демократия бөрөбиэркэлэммит средстволарын сайыннарыҥ!

21. Туругурдуннар народнай депутаттар Советтарыгар—ССРС политическай төрүтэ, норуот социалистическай бэйэни бэйэ салайыныытын дьоһуннаах сүһүөҕэ!

22. Советскай профсоюзтар! Уларыта тутуурга активнайдык кыттыҥ! Хаачыстыба уонна ресурсалары кэмчилээһин үрдүк көрдөрүүлэрин ситиһиигэ, поставка дьиссциплинэтин кытаанахтык тутуһуута социалистическай куоталаһыы оруолун үрдэтиҥ! Үлэһиттэр интэриэстэрин утуннаахтык көмүскээн!

23. Комсомолецтар! Ыччаттар! ЫБСЛКС XX съезһин уураахтарын олохтоох киллэриҥ!

Коммунистическай партия уонна советскай норуот революционнай, бойобуой уонна үлэҕэ үгэстэрин хаҥатыҥ!

Билиини, итэҕэйиллээх буолуулуу, активнай үлэни—уларыта тутуу дьыалатыгар!

24. Советскай дьахтарга—уларыта тутуу активнай кыттыылаҕар, сыламтата суох үлэһиккэ, кыһаныылаах ийэҕэ албан аат!

25. Партия, сэрии уонна үлэ ветераннара! Иннинитин да коммунизм улуу идеалларын иһин активнай охсуһааччылар кэнэлэригэр буолуҥ!

26. Культура уонна искусство үлэһиттэрэ! Советскай дьон духовнай наадыйыыларын ордук толору хааччыйыҥ! Революционнай уларыйыыларга, уларыта тутуу күүрэннигэр дьуоралээх айымныылары айыҥ!

27. Советскай буойуннар! Биһиги поруоннут эйэлээх, айымныылаах үлэтин, социализм кыайыыларын эйэлээхтик харабыллааҥ!

ССРС Килбиэннээх Сабиланнылаах Күүстэригэр албан аат!

28. Советскай Союз үлэһиттэрэ! Эйэ уонна Ийэ дойдуга куттал суох буолуута—биһиги хас биирдиибит кыһаныыта! Дьулуурдаах үлэбитинэн эйэ дьыалатын бөҕөргөтүөҕүҥ!

29. Социалистическай дойдулар норуоттарыгар бырааттыы эҕэрдэ!

Туругурдун аан дойдутаабы социализм—билиитин кэм модун уонна сабыдыаллаах күүһэ! Социалистическай государстволар доҕордоһуулара бөҕөргүөхтүн!

30. Сайдан эрэр дойдулар норуоттарыгар итии эҕэрдэ! Империалистическай колоһуннаһыны уонна батталы утары, сайдыы тутулуга суох, прогрессивнай суолун иһин Азия, Африка, Латинскай Америка норуоттарын сиэрдэҕэ охсуһууларын кытта бирэ санааланыы бөҕөргүөхтүн!

31. Капиталистическай дойдулар рабочай кылаастарыгар 1 Маайдааҕы эҕэрдэ!

32. Коммунистическай уонна рабочай партияларга төлөнньөх эҕэрдэ!

Эйэ, социальнай прогресс уонна социализм иһин охсуһуута барыы дойдулар коммунистарын кылаассабай бирэ санааланыылара бөҕөргүөхтүн!

33. Барыы дойдулар норуоттара! Аан дойдуга быыыны-майгыны чэбдигирдэр, аан дойдуга куттал суох буолуутун барыны хабар систематын тэриийэр иһин дьаныардаахтык турунуҥ!

34. Аан дойду норуоттара! Ядернай арсеналлаах, химическэй сэрии сэбин суох огоруону мольуйуҥ!

Космоһы милитаризациялааһыны таһаартарымыаҥыҥ!

35. Европа норуоттара! Бөҕө эйэ уонна государстволар утуо ыаллыы сыһыннаһыларын иһин охсуһуҥ! Континентэ орто ыраахха тэбэр ракеталары суох огоруону, көннөрү сэрии сэбин уонна сэбиэннилээх күүстэри тордуттан сарбыйыыны ситиһиҥ!

36. Азия—Тыкэй океан дойдуларын норуоттара! Аан дойдуга куттал суох буолуутун уонна регионнаа эйэлээхтик биирдэ үлэлээһини хааччыйыыга күүскүтүн тумуҥ!

37. Туругурдун Советскай Союз ленинскэй тас политиката—эйэ уонна норуоттарга куттал суох буолуутун, аан дойдуга кэҥэтиик биирдэ үлэлээһини политиката!

38. Туругурдун биһиги Ийэ дойдубут—Советскай Социалистическай Республикалар Союзтара!

39. ССКП XXVII съезһин ленинскэй курсунан—коммунистическай айар-тутар үлэ уонна эйэ суолунан иннибит диэн!

СОВЕТСКАЙ СОЮЗ КОММУНИСТИЧЕСКАЙ ПАРТИЯТЫН КИИН КОМИТЕТА.

УДАРНАЙ ҮЛЭ РАПОРА

ССКП райкомугар, райсовет исполкомугар, ЫБСЛКС райкомугар

«Мыҥдаҕаайы» совхоз коллектива, ССКП XXVII съезһигэр Саха уобаластаабы партийнай тэриллэттэн рабочай делегаттар «XII пятилетка хас биирдии күнүгэр—үрдүк тэтимнэ, туйгун хаачыстыбаны уонна хардастаныан буолууну!» диэн ыҥырыылларын ойоон туран, 1987 сылга үрдэтиллибит социалистическай эбэһээтэлистибэни ылымыыта.

Итэ эбэһээтэлистибэҕэ В. И. Ленин төрөөбүтэ 117 сылын көрсө совхоз үрдүнэн үүтү государствоҕа туттарыы 4 ыйдаах былааннарын уонна эбэһээтэлистибэлэрин толорон тиийэргэ туруорулларбыт соругу чистаахтык толорбуппут туһунан рапордыыбыт. Ол курдук, государствоҕа 293,3 тонна үүт туттарыллан сорудах 5,3 тонна аһарылынна. Ситиһиилэх үлэҕэ тирэҕиннэн буолбут бастыҥ үлэһиттэрбит Д. Артемьев, Вл. уонна В. Диодоровтар, С. Посельская, Ф. Федотов, Е. Собакин ааттарын кинэ тутта аатталыыбыт.

Аан дойду үлэлээн нитилээччиларын бирэ сомоҕолоһуулларын бырааһыннаһыгын Первэй Маайы көрсө былааны таһыпан 67 тонна үрүн ылгэни туттаран тиийэргэ сорунтаабыт.

Совхоз директора **В. ЧИЧИГИНАРОВ.**

Партийнай тэриллэ секретара **Г. СМИРНИКОВ.**

Профком председателэ **С. ПОПОВ.**

Комсомольскай тэриллэ секретара **М. КРОННИКОВА.**

Эйэ, үлэ, үүнэр саас бырааһыннаһыгын чиэһигэр

Комсомолка Антонина Тихонова быһыгын Сылаҥ орто оскуолатын ситиһиилэхтик бүтэрэн комсомольскай путевканан Болтоҥоҕо «Сардаана» ферматыгар ыанныыксыттыы калбитэ. Оттон ыла былаанын толорботох ыйа суох. Билигин күнүгэ 89-туу кг үүтү ыыр. Бастаҥы кварталга хас биирдии фуражнай ынахтан 599 кг ыан былаанын 134 бырыһыан толордо.

Антонина общественнай үлэҕэ активнайдык кыттар, бастыҥ спортсменка. Соторутааҕыта оройуон совхозтарын спортивнай күрэхтэһиилэригэр 1000 метр сүүрүүгэ бастаабыта. Болтоҥо аҕыс кылаастаах оскуолатыгар үрдүкү уонна кыра кылаастарга икки бөлөҕүнэн үөрүү куруһуогун салайар. Уусуран самодеятельность активнай кыттыылааҕа, ферматыгар культмассовай секторы салайар.

Снимокка: комсомолка Антонина Тихонова.

П. Оконешников фотото.

ЧЭБДИГИРДЭР ҮЛЭЛЭР

Дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба производственнай управлениетын үлэһиттэрэ Ыам ыйын 1 күнүн көрсө оройуон киниигэр чэбдигирдэр үлэлэри ыыталлар. Кинилэр бу иннинэ Бүтүн Союзтааҕы коммунистическай субботуннаҥка түбэһиннэрэн территориялары ыраастааһыҥа балачча үлэни ыыппыттара. Эмиэ ити күн 28 үлэһит Субуруускай аатынан совхоз Хатылыытаабы отделениетыгар 450 метр ыгыэрэ күрүөҥ тутта. 1 км сиргэ күрүө маһа баламмэнэ. Ити үлэлэртэн пятилетка фондуларыгар 410 солк. үп киллэрилиннэ.

И. ЛЕВИН.

БИИР САНААНАН

Үлэ коллективтарын кэҥэг ыҥырыылаах мунньахтарыгар олохтоох Советтарга депутатка кандидаттары туруоруу үлэм кэҥэтэн иһэр.

Оройуоннааҕы Советтарга депутатка кандидаттарынан 45 №-дээх уокуруккa «Агропромхимия» водителэ **Данил Николаевич Кривошапкин**, 2 №-дээх уокуруккa ССКП райкомун бастакы секретаара **Геннадий Михайлович Сысолятин**, 22 №-дээх уокуруккa «Чуралчы» совхоз ыаннаныыстыта **Яков Дмитриевич Филиппов**, 19 №-дээх уокуруккa «Мыҥдаҕаайы» совхоз механизатора **Семен Филиппович Собакин**, 32 №-дээх уокуруккa ЫБСЛКС райкомун бастакы секретаара **Иван Константинович Макаров** бирэ санаанан туруорулуннулар.

x x x

Бу күннэрэ Хадаар сельсэй Советыгар депутатка кандидаттары туруоруута аналлаах мунньах аҕыс кылаастаах оскуола коллективыгар кэҥилиэҥэ бастакынан ыытылынна. Коллектив кэҥилиэҥ үрдүкү органыгар депутатка кандидаттарынан учуутал **Евдокия Саввична Уарованы** уонна оскуола директора **Петр Васильевич Божедоновы** туруорда.

x x x

«Аартык»—Карл Маркс аатынан совхоз бирэ бастыҥ үлэлээх ыччат-комсомольскай фермата. Коллектив—республикааҕы «Үрүҥ нэлгэ гвардеецтара» хамсаһын кыттыылааҕа. Бу коллектив ыччат коллективтарын куоталаһыыларыгар киирсэн, кыстык сэттэ ыйынааҕы социалистическай эбэһээтэлистибэтин ЫБСЛКС XX съезһин көрсө толорбутун туһунан рапордаабыта. Оттон салайааччылара А. Парфенов кыстык аспыт ыйдарыгар бирдии фуражнай ынахтан 726-лыы кг үүтү ыаан, эбэһээтэлистибэтин 36 кг куоһарда.

Соторутааҕыта «Аартык» ферма ыччат-комсомольскай коллективын быыбар иннинэҕи кунньаҕар **Алексей Николаевич Парфенов** бирэ санаанан Одьулуун сельсэй Советыгар депутатка кандидатынан туруорулунна.

Быыбардары көрсө агитационнай-маассабай үлэ

Агитэоналарга кинилээн

Эрилии Эрнестин аатынан соохоотаабы цеховой партийнай тэриллэр партбюролара быыбардары идеологическай хаачыйыыга анаан агитколлективтарын тэрийэллэр. Ол курдук, Чаҥырдаабы партбюро коммунист И. А. Егоров уонна Н. В. Филиппов салайааччылардаах агитколлективы тэрийдэ. Быыбардар маассабай-политическай үлэлэрин агитпункт кининнэр.

Бу күннэргэ быыбардарга аналлаах мунуктар оҥоһулуннулар, лозуннар, плакаттар ыйаннылар. Агитпунктка быыбардааччылар сонуну билсэллэригэр, сыныаналларыгар тиһэх кыаллаларынан усулуобуйа тэриллэр.

Быыбардар агитационнай-маассабай үлэлэригэр дьон олорор сиригэр — агитэоналарынан үлэ активистара кинэнник тардыллаллар. Агитэона активистара быыбар туһунан Сокуоҥҥа сана улэрытылар тустарынан билиҥиннэрдилэр. Оройуонналаабы уонна сельскэй Советтарга депутаткана кандидаттары туруоруута нэһилиэннэҕэ кинэ арангаа тардыллар, быыбар иннинээҕи мунньахтар быыбардааччылар политическай, общественнай олохха активностарын өрө көтөҕүллүөр.

Быыбарга бэлэмнэниккэн сибээстээн агитационнай-маассабай үлэ соруктарыгар идеологическай актика сүбэлэр, ыйытылар бэриллиннилэр.

С. НИКИТИН.

Мугудайдаабы Культура дьиэтигэр агитпункт үлэтин саҕалаата. Маны быыбардааччылар оройуон Советыгар уонна сельскэй Совекка ханнык уокуруктар тэриллибиттэрин, бэйэлэрэ ханнык уокурукка киирэллэрин чуолкай схематтан булан көрөллөр. Эдэр быыбардааччыга туһунан мунук тэриллибит. Онно быыбар туһунан аналлаах брошюралар бааллар. Агитпункт республика, оройуон сонуннарын кытта эмиэ билиҥиннэрэр. Итини сүрэх интернациональнай дорообуу туһунан кэпсиир стенд бөҕөнтону тардар.

Снимокка: (хаҥастан) агитпункт начальника, Культура дьиэтин хадруга Е. Ф. Дьячковская, АКБ методиҥа М. П. Толстоухова уонна биб. библиотекарь А. Н. Оконешникова агитпункт үлэтин былаанныыллар.

П. Оконешников фотота.

ҮЛЭ САҔАЛАННА

Сылаг отделениетыгаабы партийнай тэриллэ олохтоох Советтар уонна народнай судьуйа быыбардарыгар бэлэмнэниигэ агитколлективтарын тэрийдэ. Уйун Күөлгэ, Бэрэҥэ, Улахан Куөлгэ, Түөйэҕэ агитпуннар тэриллиннилэр. Маассабай-политическай үлэ бу сүрүн кининнэрин Е. П. Пинигина, П. Е. Ноговицына, В. Н. Трофимова, М. К. Беляева курдук бастыҥ активистар салайаллар. Бу күннэргэ Уйун Күөлгэ уонна Бэрэҥэ агитпуннар киэргэтиллиннилэр, үлэ былааннара ситэриллэн эрэллэр.

Партбюро быыбардыыр уокуруктарынан 25 агитаторы уонна биир итинча политинформаторы бигэргэттэ. Агитатордарынан сүрүннэрэн комсомол чилиэннэрэ тардылыннылар. Активистар ортолоругар ыаҥыыксыттар Ф. П. Трофимова, А. С. Платонова, эргиэн үлэһитэ А. Н. Монастырева, культурай-сырдатар тэриллэр үлэһиттэрэ Ф. П. Трофимов, П. Е. Ноговицына бааллар.

Агитколлективтар бу күннэргэ ураты болҕоотоҥу депутаттарга кандидаттары туруоруута түмэллэр. Олохтоох Советтар быыбардарын туһунан Сокуоҥҥа сөп түбэһиннэрэн, бу үлэни тэрийиигэ саҥа кылаҕыллыбит улаарытыылары быһаараллар. Быыбар эпизиэттээх хамсаныыларыгар быыбардааччылар активностарын үрдэтэ, киниилэр бу күннэргэ бэйэлэрин быыбардыыр уокуруктарыгар эрэнэр дьоннорун сүүмэрдиллэр, бастыҥтан бастыҥнарын аатыыллар.

Б. БАЙШЕВ.

Алло, мин ыйытардаахпын

Хаһыат бары аҕаччыларын болҕоотолоругар.

КӨНӨ ЛИНИЯ

1987 сыл. Муус устар 25 күнэ. 10 чаастан 12 часкаа диэри.

Телефоннара: 21-183, 21-241, 21-334.

Бу күн эһиги, ЫБСЛКС XX съеһин делегата ЫБСЛКС райкомун бастакы секретара Н. Макаровы уонна ЫБСЛКС райкомун бары үлэһиттэрин кытта телефонунан кэпсэтэн, араас боппуруоспутунан саҥааларгытын атастаһыаххытын, сүбэлэһиэххитин сөп. Эһиги звоноктаргытын күүтөбүт.

ЫБСЛКС райкома.

Комсомольскай олох

Права ыллылар

Оройуон орто оскуолаларын бүтэрээччилэргэ тракторы ыытарга права ылар иһин экзаменнар саҕаланнылар. Бигэргэтиллибит комиссия итинник экзаменнары бастакынан Амма орто оскуолатын үөрэнээччилэриттэн тутта. Барыта 15 оҕоттон Кожуров Николай уонна Кугдаров Роман «туйгун» сыанаҕа, 8 оҕо «4» сыанаҕа туттараннар үһүс кылаастаах тракторист-машинист правалаах ыллылар, иккиэн «3»-кэ туттарбыт оҕолорго тыа сирин механизаторын удостоверениета туттарылынна.

Аналлаах макеттар, плакаттар бааллара экзамены тутуута үчүгэй усулуобуйанан бөлүлэ.

Д. ЧИНИГИН,
комиссия председателэ.

Биһиэхэ эпиизэттиилэр

«НЬИЛЬИЛИНИ ХААЛЫЫТТАН ТАҺААРЫАХХА»

диэн агроном В. Ермолаев ыстатьйата хаһыат бу дьыл кулун тутар 28 күнүнээҕи нүөмэригэр бэчээттэммитэ. Онуоха «Чурапчы» совхоз кылаабынай агронома Е. Слепцова маннык эпиизэти ыытта:

«Автор сөптөөх боппуруоһу туруорар. Аҕыстыс үс сылга Ньиэдьили биригэдэтэ хаалыылаахтык үлэлээбитэ кырдьыктаах. Биригэдэҕэ саҥа сылаата үлэлээн эрэр. Түөйэ отделениетыгар сыныарылыннылар. Биригэдьиринэн агроном М. М. Пермяков анаммыт, 2000 кв. м кэмнээх теплица сабыллан бүттэ, 260 кв. м кэмнээх рассадникка огурсу уонна помидор олордулунна. 13 №-дээх СПТУ-тан үс овощевод бастайаннай үлэҕэ анаммыт. Билигин биэс овощевод үлэлии сылдьар. Сайынын Чурапчы орто оскуолатыттан 50 үөрэнээччи комсомолу туруорулуо. Биригэдэҕэ биирдии МТЗ-82 уонна ДТ-75 трактордар үлэлиэхтэрэ. Бу күннэргэ «Агропромхимия» холбоһук ноһуом таһыытын бүтэриэҕэ. Оҕуруот аһын үүнэриигэ туттуллар биир культиватор, ардахтатар системаҕа анаан 230 сальник бэриллиннэ.

Саҥа теплицаҕа емкостар, түөрбалар, плоскорез, культиватор будуллуулара совхоз дирекциятыгар быһаарылыннылар. Онон маныаха ОАПХ салаатта комолеһуон наада. Итини тэҥэ Чурапчы сельсовета олохтоохтор комолорун былаанныахтык тэрийэн комо оноорун эрэйэбит».

ЭДЭР КОММУНИСТ ОСКУОЛАТЫГАР

Муус устар 20 күнүгэр ССКП райкомугар эдэр коммунист оскуолатын уочараттаах занятиета буолла.

Занятиены ССКП райкомун тэрийэр отделын сэбиэдиссэйин солбуйааччы, учуот секторын сэбиэдиссэйэ И. И. Федотова салайан ыытта.

Кэрэхсэбиллээх лекциялары оройуоннааҕы Совет исполкомун секретара С. А. Попов, народнай хонтуруол оройуоннааҕы комитетын председателэ А. Е. Филиппов аахтылар. Бу ыытыллыбыт занятиеҕе уратыынан истээччилэр бэйэлэрэ бэлэмнэбит лекцияларын ааҕылыыр буолла.

Субуруускай аатынан совхоз Хатылыгаабы отделениетын управляющайа Г. Аммосов социалистическай эбэһээтэлистибэтин көмүскэтэ.

«СО» корр.

Көхтөөх үлэ кэнниттэн

Сыныалак биригэдэнэ таба аттаран туһалаахтык атаарыыга Одьулуунналаабы цеховой комсомольскай тэриллэ активистара эйбэхтик үлэлиилэр. Киниилэр тэрийиилэринэн А. С. Пушкины кэриэтээһиниигэ аналлаах нэдиэлэ иһинэн КВН, «Туох? Хаһан? Ханна?» викторина ситиһиилээхтик бардылар.

Бу күннэргэ Улуу Октябрь 70 сылыгар уонна ЫБСЛКС XX съеһигэр аналлаах бырааттыы республикалар олохторун билиһиннэрэр тематическай биэчэрдэр бара туораллар. Онно элбэх көрөөччүнү тардаллар. Билигин туругунан оҕо сылдьыгар үлэлиир комсомолецтар 24 балы ылан бастаан иһаллэр.

Зоналарынан ыытыллар спортивнай күрэхтэһиилэри көҥүлээччилэннэн эмиэ комсомолецтар буолаллар. Киниилэр Аҕа колуонэ үтүө үгэстэригэр ымчаттары нитиигэ кылааттара улахан.

А. ГОГОЛЕВА.

БЫЫБАРЫ БЭЛЭМНЭЭХ ЫЫТЫАХХА

Совхоз отделениетын управляющайын талыы кэнниттэн саналар

Хаһаайыстыбалар, предприятиелар салайааччыларын үлэһиттэр бэйэлэрэ талан туруоруулара дойду үрдүнэн кэҥиник ыытыллар. Дьон ону сэҥээрэр эрэ буолбатах, биһирэбин, өйүүн. Субу соторутаабыта «Мугудай» совхоз кини отделениетын управляющайын үлэһиттэр бэйэлэрэ быыбардаатылар.

Киэһэ 8 чаастан сельскэй Культура дьиэтигэр отделение рабочайдара, нэһилиэк общественнойа мунньулар. «Рабочайдар эрэ куоластыыллар, биһиги коммуну көрөөру кэллибит», — дэһэччилэри утараччылар эйиэ бааллар: «Биһиги да куоластыыр иннибит, хайа, ким салайааччы буолара бары-бытыгар сыныаннаах буолбат дуо?»

Кырдьык, рулу ким ыларыттан отделение иниики дьылҕата улахан тутулуктаах. Ону мугулайдар үчүгэйдик биэрэр буолуохтаахтар: Ф. Н. Терютина сылы кыайбат олордоот «кыайбата» диэннэр сельсовет исполкомун председателигэр босхолоон кэбистилэр. Салалта итинник уларыйа-талаарыйа турууга уонсай үлэҕэ-хамнаска охсуута улахан. Ону биһиги билигин манна ыытыһа барбаппыт. Быыбарбытыгар тоҥуоҕун.

Мунньах председателэ управляющайы быыбардыахтаахтарын, онно кандидатураны рабочайдар бэйэлэрэ туруоруохтаахтарын туһунан иһитиннэрэр. Тылы совхоз парткомун секретарын солбуйаччы В. Г. Оконешникова ылар.

—Жергин Николай Николаевич идэтинэн зооинженер. Карл Маркс аатынан совхозка илии мараҕан үлэтин механизациялааһыҥа ис дуһатыттан ылсыһан үлэлээтэ. «Мындаҕаайы» совхоз «Юбилейнайыгар», Карл Маркс аатынан совхоз «Тенгүргэстээх» комплексыгар, «Мугудай» совхоз Толоонноох отделениетын фермаатыгар механизацияны киллэрэтээтэ. Котельнай хаһаайыстыба ититэр систематын тэҥҥыны баһылаата. Бэйэтэ спортсмен дьарыктанар, оройуон биир кууһэх боҕоно. Үс оҕолоох, манна дьиэ-уот туттан олохсуйар санаалаах. Урукку оттугэр ханыы да дуоһунаска талыллыбатаҕа, сельсовет депутатынан быыбардаммыта-ҕа, наадата суох. Совхоз администрацията, партком Николай Николаевичҥы иниики оттугэр улэлиир кэскилээх, дьоҕуоллаах специалистынан аахар уонна управляющай миэстэтигэр кини кандидатуратын туруорар.

Тылы рабочай П. С. Захаров ылар:

—Мин Терютин Федор Николаевичҥы туруорабын. Биһиэхэ үөскээбит киһи, идэтинэн зоотехник. Эдэр-чэгиэн киһи, сырыыны-айаны да кыайыаҕа. Майгы-сигили оттунан дьоҥҥо сөбүлэтэр,—диир кини.

Кини кэнниттэн трибунаҕа кырдьаҕас партийнай үлэһит Л. А. Дьяконов тахсар.

—Партия бэйэ санаатын аһаҕастык этэргэ, коллектив салайааччытын бэйэ таларга улахан ыыхтары биэрдэ. Кандидатуралары, үчүгэйдик өйдөөн-саныан туран, кини туохха дьоҕурдааҕын ырытан көрөн туруоруохтаахпыт. Билигин тыа хаһаайыстыбатын сайдыытын, оҥорон таһаарыытын тургутэтиҥэ илии үлэтин механизациялааһын ураты суолталаах. Онон Жергин, мин санаабар, бэйэтин идэтинэн үлэлиирэ совхозка ордук туһалаах буолуо этэ. Мин управляющай нөҥүгэр совхоз кылаабынай зоотехникын, Алексей Алексеевич Варламовы туруоребин. Урукку оттугэр управляющайынан үлэлээбит опыттаах, хаалыылаах Бахсы отделениетын өрө көтөхпүтэ. Дьону кытта улаатыр дьоҕуоллаах, бэйэтэ туспа салайар стиллээх киһи. Отделениены иниики диэки илдьэ барар ыыхтаах киһи диибин уонна рабочайдары куоластыын Варламов иһин биэрэргитигэр ыгырабын, —диир. Саалаҕа олороччулар суутуналаа туһэллэр.

Дьэ итти кэнниттэн эйбэх ыйытыы үөскүүр: «Хас сылга болдьохтоон талабытый?», «Хайдахтуох улэлээх отделениены туттаран эрэбитий?», «Аҥай талбыт дьоммут бэйэлэрэ сөбүлэммат буоллунар?», о. д. а. Итиэннэ совхоз директора С. И. Сергеев хоруйдары биэрэр.

Кэпсэтиҥэ сыччах биир эрэ киһи этэр. Куоластаабын аһаҕастык ыыталлар. Мунньахха 96 киһи ыытыбытыттан 80 куоланы ылан Н. Н. Жергин Мугудай отделениетын управляющайынан талыллар.

Быыбар кэнниттэн ханныы санаалар үөскэтилэр?

Бастакытынан, быыбарга бэлэмнэнии үлэ ыытыллыбатах. Үгүстэр сурах хоту Жергин туруоруллар үһү диэн эрэттэн истэн кэбиспиттэр. Дьиэгэр, үлэ коллективтарыгар эрдэ иһитиннэриллэн, анкетирование эҥин да ыытыллыбат буоллар оҥорук кэпсэтиһиннээх, ыытыллыахтаах буолуо этэ. Ол да иһин буолуо кандидатуралары дьиҥнээхтик мараҥнатан көрүү таһаарыллыбата.

Иккиһинэн, отделение иннигэр турар хаһаайыстыбаннай, атын да соруктар тустарынан директор бэрт үөрүнэн: «Сорох хаачыстыбаннай нөрөөччүлэр наҥатылыннылар, 23 суоһу ноҥуҥнан олдо»,— диэн этэн аһарда. Оттон манна баччаатта диэри ыыҥаҥы оҕуһунан буоһатан олороллор, илии ыарахан үлэтин механизациялааһын эмиэ быстаан. Кандидаттартан итти туһунан ыйыталаһыы суох, туох былаанаахтара биллибэтэ. Иннинитин маннык быыбардары үчүгэйдик бэлэмнэн кандидаттары кытта аһаҕастык кэпсэтии быыстыгар- майгыгар ыытар ордук буолуон сөп.

Үсүһүнэн, кандидат тугу үлэлиахтааҕын билэрин таһынан, ону хайдах ыыннан олоххо киллэрээхин эмиэ сабаҕалыыр буолуохтаах эбэт. Итиннэхэ атын сиидэтэ опыт биэр буолла. Биһиги ону туһаныахпытын эрэ наада. Холобур, атын сиидэтэ кандидаттаах быыбар буолуон иннинээҕи күннэргэ специалистар, онтон да атын дьыаланы үчүгэйдик билэр дьон кыттыылаах тестированнены, анкетированнены, деловой оонньуулаары ыыталлар. Этэргэ дылы, сэттэтэ иэмэйдэн баран биирдэ быспыт ордук.

М. МИХАЙЛОВА.

СҮӨҺҮ КЫСТЫГА — УДАРНАЙ ҮЛЭ ФРОНАА

Аҥылык туһунан өссө биирдэ

Халлаан сылыйан, күн ыраан айылҕа үөһүктэр сүө-маны кэмэ улам кутаһаан иҥэр. Ол эрээри фермаларга кыһыҥҥы үлэ-хамнас үмүрүйэрэ өссө да ыраах. Общественнай сүөһү кыстыга салҕанан барар. Буолаары буолан кыстык биир саамай түбүктээх кэмиҥэн бу эппиэттээх хаһаайыстыбаннай сезону түмүктүүр ыам ыйа буоларын сүөсүһүттэр үчүгэйдик билэллэр.

Билигин сүөһү туругар олус кутталлаах кэм. Кыһын куһаҕаннык көрүллүбүт, ситэ-хото аһаабанна ырбыт сүөлү мантан саас аанньа аһаабатаҕына өрүттүмүөн, алдьархайдаах сөп. Маннык балаһыанньаҕа араас ыарыы турар куттала эмиэ улаатар.

Бэрэбиэркэлээһин көрдөрөрүнэн, билигин туругунан совхозтарга үһүс уонна төрдүс суортаах сүөһү ахсаана 791-гэ тиийэр. Ити иһигэр 31-рэ — быйылгы төрүөх. Биирдии совхозтарыгар корор буоллахха, сүөһү туруга ордук «Чурапчыта», Субуруускайга мөлтөх. Аҥардас «Чурапчы» совхоз фермаларыгар 240-са ыраах сүөһү баар. Уулаах ынахтар ыыйан көрүллүбэккэ, ситэ сайдыбатах окуурат ньирэй төрөөһүнэ маннык эмиэ алдьатэ. Ол да иһин бу хаһаайыстыбаҕа санга төрүөх коньуунэн өлүүтэ элбэх. Билигин «Чурапчы» совхоз фермаларыгар үһүс уонна төрдүс суортаах 24 ньирэй баар.

Биллэрин курдук, быйылгы кыстын дороххой аҥылык хаачыстыбата мөлтөҕүнэн ураты улаах. Кыстык иккис аҥарыгар үгүс фермаларга сүөһүгэ престэммит оту ыраах сиртэн тиэйэн аҕалан сиэттилэр. Маннык от, биллэн турар, соппоҥ, ингэмтиэтэ кыра. Онон мөлтөх хаачыстыбалаах аҥылыгы араас ньыманан туспарыы быйыл быһаарар суолталанара эрдэттэн биллэрэ. Дуоҕаны, соломону, ходуулуу, талаҕы бытарытыы, астааһын, ветеринэскэлээһини уонна суодалаһын ньыматынан туспарыы технологиятыгар, уонна да атын сөптөөх сүбэсарты совхозтаар специалистарыгар биһиги өттүбүттэн бэриллибитэ. Холобур, сүөһү организмыгар кальций тиийбэтин кормовой миэлинэн, былыыгынан ситэрэр, оттон фосфор тиийбэтинэн три-кальций фосфатынан, моно-кальций фосфатынан уонна ди-кальций фосфатынан эбэтэр эмиэ былыыгынан толуйар наадатын туһунан этиллибитэ. Быйыл минеральнай уонна витаминнаах эбиликтэргэ хайа да дьыллаабар ураты суолта бэриллиэхтээх этэ. Итини таһынан сүөһүү чэчилэтиигэ сир ахсын эрдэттэн саҕалыырга сүбэлэммитэ.

Бу сүбэлэри туһаныы, этиилэри, дьаһаллары олохчо киллэрии туһунан элбэҕи эпиэкэ, ону биохимическай анализтар түмүктэриэн көрдөрүөхтүр.

Оройуонналаҕы ветбаклаборатория сүөһү хаанын анализыгар бастакы бэрэбиэркэни өссө алтыныыта ыыппыта. Онтон ыла араас фермалартан тала сылдьан барыта 625 анализ ылылынна. Сүөһү организмыгар веществолар атастаһыылара олус үчүгэйэ суоҕа, каротин («А» витамин), кальций, фосфор («СА», «Р» витаминнар) ааҕыллаан эрэллэрэ өссө күһүн биллибитэ.

Итиннэн ыла анализтар түмүктэрэ улам мөлтөөтө. Ити 625 боруобаттан каротин намыһаҕа 405-һигэр, кальций намыһаҕа 325-һигэр билиннэ. Бары отделениеларга сүөһү организмыгар белок саастаба эмиэ ааҕыллаата, эбэх боруобаҕа эҥыйыы (резервэй щелочность) баара билиннэ. Уопсайынан, анализтар түмүктэрэ, чуолаан витаминнарга, былырыыҥҥы кыстыкка өгөһүллүбүт бэрэбиэркэлэр түмүктэриниэн ааҕар мөлтөхтөр. Бу болҕомтоҕо ылыллыбат буолуон табыллыбат. Маннык саас сүөһүнү маассабай ырыганнаһыыҥа тиэрдибэт, коньуунэн өлүүнү эбэппэт туһугар эбэх үлэ барыан наада.

Сүөһүгэ витаминнаах, минеральнай эбиликтэри сиэтиини сайылыкка тахсыахха диэри тохтотуохха. Сүөһү тыыннаах ыйаах ыйыыр 5 бырыһыанын араас минеральнай эттиктэр ылаллар. Улахан сүөһү суукка 250 мг каротиннга, 40 гр кальцийга, 8 гр фосфорга наадыйар. Билигин былырыын сайын бэлэммит талах мэҥнэтин рациоҥна киллэрэргэ олус наадалаах кэм. 2,5 кг талах ингэмтиэтиэн, витаминнарын саҥаа-ыныан 1 кг күөх оту толуйар. Совхозтарга былах саҥаа-ба өссө да баар. Итиннэ таһыанан күөл былыытын, кормовой миэлэ «СА» уонна «Р» витаминнар эбиликтэрин быһыытынан салгыы туһаныахха. Быйыл үгүс сирдэргэ былыыгы хостоон эбии аҥылыкка туһаныы мөлтөх. Билигин сүөһүгэ олус наадалаах гидропоннай күөх үүнээйи эмиэ дуона суох кэнгэ үүннэриллэр. Ыам ыйыгар гидропоннай күөҕү үүнэриини кыах баарынан кэнгэтиэххэ. Ветеринарнай специалистар мөлтөх сүөһүлэри витаминнар концентраттарынан укуоллааһыны утумнаахтык тэрийэллэрэ наада. Укуолу ыйга 2-3 төгүл өгөрүөхха. Уигуох күлүн, соломону туспаран сиэтии — бу эмиэ умнуллубатаҕына сатанар.

Саасҥы сүөһү таһырдьа бэйдиэ баран оту-маны салыы сылдьааччы. Бюрту буолбут аҥылык тобоҕун, араас уоҕурдуулуу сиэн сүһүрэр куттала билигин дьыл хайа да кэмиэнэ-эҕэр улахан. Онон сүөһүнү чэчилэтэргэ итиэннэ эмиэ сэрэниэхха.

В. ПОПОВ,
ветбаклаборатория токсиколог-ветврача.

Мөлтөһүөр саҕалааһын

«Чурапчы» совхоз Арыылаахтааҕы отделениетын үлэтин-хамнаһын оройуон бүттүүнэ кэтээн көрөр. Бу отделение фермата былырыын саҥардыллыыта, хотоннорго кэлим механизация киллэриллибитэ. Илии саамай ыарахан үлэлэрин чэчитэргэ бөҕүмнаах хардыы өгөһүллүбүта. Маннык уларытыы киирбит сиригэр үүт-ас төһө далайар эбитий диэн кэтэһэччилэр, биллэн турар, албэх буолуохтаахтар.

Хомойуох иһин, ферма үлэтэ билигин гы-аны кыайан иллэмлэхэ-саҕаламмыата турар, дьон үлэтин тэрийии, хонтуруоллааһын мөлтөх. Онуоха механизация кыайан үлэлэбэтэҕин бириҥнэ өгостор, мин саанаабар, табыллыа суоҕа. Ол торуот-тордо дьоҥҥо, кинилэри салайан үлэлэтин кыайтарбатыгар, дьиссиплиинэ мөлтөөр сытар.

Отделение аастыт кварталга баара-суоҕа 261 центнер үүтү соҕуоналаан государство сакаабын аҥарын нэһиилэ толордо. Оттон нүлүн тутардааҕы график 64,8 бырыһыан толорулунна. Маннык бытаарыыны аҥардас ынах хойутаан төрөөһүнүнэн эрэ быһаарар кэрэтэй буолуоҕа. Сүөһү бородуукуоҥаны биэриктэ ый ахсын үрдэн иһиттэн утуоттаан өгөһүллүбүт былааннар ырааҕынан туолбатылар. Холобур, бастакы кварталга Арыылаахха биир фуражнай ынахтан графин быһыытынан 196 килограмм үүт ыаныахтааҕа 126-нан толорулунна. Атыы да хаачыстыбаннай көрдөрүүлэрэ намыһахтар.

Соторутааҕыта народнай хонтуруол отделениетаабы группата фермаҕа уочараттаах бэрэбиэркэни ыыппыта. Онно эрдэ бэлиэтэммит итэҕэстэртэн үгүс өттө туоратылла илиҥэ костубута. Билигин күнүгэ ортотунан 10,2 центнер үүт ыанар, итиннэ 7,4 центнэрэ государствоҕа тутталлыыллар. Ньирэйгэ иһэрдии үчүгэйдик хонтуруолланара буоллар, табаарынас үрдүүр кыахтаах. Билигин бу көрдөрүү 72 бырыһыанна тэҥнэһэр.

Быйыл 320 ынах, 50 тиэтэ төрөөхтээхтэн туһаннааҕынан 160-на уонна 28-һа төрөөбү биэрдэ, тиэтэлэртэн бастакы төрүөх оссо ахсыныыта ылылыыта. Бургунастар ынахха таһаарыллыыларга бытаарда. Ньирэй көҥүнэн өлүүтэ салҕанан барар. Муус устар иккэ бастакы декадатыгар хайыы-үйэ 14 өлүө. Ынаҕы саптарыы графигар эмиэ улахан хаалыы таҕыста.

Кыстын саҕаланыытыгар М. Хоротова старшайдаах ыанныыксыттар звенолара 126 ынаҕы тутан совхозу кытта бириҥээдэхэн бэдэрээт дуогабарын түһэрсибитэ. Муус устар саҥатыгар ыанныыксыттар, бэдэрээт дуогабарын кэһэн, биирдиилээн үлэлэһиигэ көстүлэр. Ыанныыксыттар новоруусскалара электродойнаҕа дьүөрэлээн өгөһүллүбута — 25-тии ынаҕы туппуттара. Электродойка үлэлэбэккэ эрдэх эрэйи көрдүлэр. Электроэнергия суоҕ-суоҕ быста турар буолан кыстык устата механизмнар кыайан туһаныллыбатылар. Холобуур, күлүн тутарга ферма биэс төгүл биирдии-иккили күнүгэ электроэнергиянан быстара сыыытта. Бу дьон үлэтин улаханнык сырыыптаата.

Фермаҕа дьон тустаах үлэлэриигэр ээл-дээл сыһыаннаһар буолбута хараҕа тута бырааллар. Саҕалаччылар өттүлэриттэн ирдэбил мөлтөөбүт. Сүөһү иитиитин бириҥдьиитэ Л. И. Макарова үлэлиттэн босхолоон болдьоҕун күүтэллэр атыны улахантан уурбат курдук. Кини, уопсайынан даҕаны, дьоҥ көҥүлүүн, производствоны салайар дьоҕура кыратын көрдөрдө.

Арыылаахха юбилейдаах сылы сатаҕайдык саҕалаатылар. Оттон билигин үүт-ас саҥаа хоту эбиллибэт буоллаҕына, сыллааҕы кирбиилэр хайдах ылыллыахтарай?

И. КАЖЕНКИН,
народнай хонтуруол отделениетаабы группатын председателэ.

Конкурс: *Аҥыраны утары механическай өгөһүгү айыы*

Оройуонтан ходуһа уонна мэчиҥэр сиэдэрэ аҥыраны сымыытынан сутуллуулаах улаатта. Ону аастыт күһүн 2000 гектарга ыытыллыбыт чинчийиилэр көрдөрбүттэрэ. Онон быйыл сайын, сөптөөх усулуобуйа үөскээтэҕинэ, аҥыраны кэнэ сиринэн тарҕаныан сөп.

Аҥыраны утары охсуһар ньымалар ааастар. Олортон туралыыр эйгэҕэ куттала суоҕунан уонна кодьуустээҕинэн механическай ньыма биһирэнэр.

ОАПХ совета аҥыраны утары охсуһууга туһаныллар кыахтаах механическай өгөһүктэры аймыта конкурс биллэрэр. Өгөһүктэр сүрүн техническэй көрдөбүллэрэ маннык: судургулаах, эрэллээхтик, саахала суох туһаныллыылаах, туралыыр эйгэҕэ буортулаах суоҕа, техникаттан куттал суох буолуутун хаачыйыы.

Конкурска аҥаан балаһыанньа матырыйаалдар оройуоннаҕы агропромышленнай холбоһук механизацияҕа отделыгар бу дьыл алтыныы 1 күнүгэр диэри киллэриллиэхтээхтэр. Матырыйаал кылгас, чуолкай, ойдөҥүмтүө буолуохтаах. Кини графическай чаһыгар өгөһүк уоскай көстүүтэ, уселлара, холбоһуктара киирэллэр.

Кыайыылаахтар өгөһүктэр төһө кодьуустээхтик туһаныллаллыларынан быһаарыллыахтара. Конкурс түмүтэ сэтиньи 1 күнүгэр таһаарыллыа. Оҥуоха маннык бириэмийэлэр олохтоноллор: бастакы миэстэҕэ — 200 солк., иккискэ — 100 солк.

Инженердэр, механиктар, рационализатордар, конкурска активнайдык кыттыг.

ОАПХ совета.

Азербайджанскай ССР. Масаллинскай оройуон «Комсомол» совхозуттар Гасановтар дьиэ-кэргэн биригээдэлэрин учаастага гектаран ортотунан 500-түү центнер хаппыыста үүнүүтүн биэрэр, үүнүүнү сылга үстэ быһаллар.

Биригээдэ биир звенотун Социалистическай Үлэ Героя, Герой-ийэ Зулейха Гасанова (снимокка) салайар.

ССТА фотохрониката.

„Дьиссиплиинэ" операция

КЫАЛЛЫАХ ДА КЫАЛЛЫБАТ

Күнүс 11 чаас. Оройуон кинигэр бу кэмнэ үүт маҕаһына, режим быһыытынан, аҥыллыахтаах. Мүнүүтэлэр аанан истилэр. Атыылаччы биллибэтэ.

«Сатаатар уон иккэ диэки аҥыллара буоллар абыраныах эбиллэр», — дэһэллэр кэтэһэрэ үһүн кыһын устатыгар үөрүйэх оҥосто охсубут пенсионердар дьаһыктар үрдүлэригэр оллоонноон, күн уотугар сыламныы олорон. «Оо, дьэ хаһан тиийэн дьоммутун аһатабыт?», — эмоэхситтэр айманан бараллар.

Ити кэмнэ кэнналэҥ күлиҥнарай маҕаһыын эмиэ, аҥыллыахтаах болдьоҕо уонча мүнүүтэ аастА да, хатанан турда. «Биримэ бөҕө сүттэ. Ылыҥ, тоҥсуйан биэриҥ!» — дьон кыйаханан барыыта маҕаһыын дьэ аҥыллар.

Сорох дьон баҕар, атыылаччы М. Андросова үлэтигэр уонча мүнүүтэ хойутаабытын омнуолаамыахтарын сөп. Оччотугар биир мүнүүтэ сыанатын санатыһарга тиийбит. Анардас биир холобуру ылыаҕын, дойдута биир мүнүүтэҕэ 1,5 тыс. саара атах таҥаһа оҥоһуллар эбэтэр 56 тонна ыаммытынан үүт бородуукуоҥата бэриллэр. Мантан үлэҕэ хойутаччылар сөптөөх түмүгү оҥостоллорун эрэйэбит.

11 чаас 10 мүнүүтэ. Үүт маҕаһыына өссө даҕаны аҥыллыбата: атыылаччы бородууктатын ыһыл таҥас көрдүү барбыт. Метрэнэн атыылаһар таҥаһы маҕаһыын киэҥэ алта кэнниттэн эмиэ атыылыыбын Антонина Федоровна умнубута хомолтолоох.

Биһиги заводка маастар э. т. Ж. Н. Луковцеваны көрсэн кэпсэттибит. Райпотребобществоҕа сайаапкаларын быһыытынан «үрүҥ ас тиийбэт» диир, — дэһаллар атыылаччылар М. В. Хоютанова уонна Л. Е. Сивцева. Оттон эт-үүт комбинатын үлэлиитэ Жанна Николаевна: «Сайаапка киирдэҥинэ, үүттэн оҥоһуллар бородуукуоҥаны дэлэтэхпитин сөп», — диир. Ону, арай Герасим Степанович иҥэ илигэ ааҕала барбыт. «Эрэйдээх да барайы. Куруук итинник. Килиэнкэ эмиэ эрэй. Уопсайынан, балаһыанньа нөҥүө суох быыылаах. Үрүҥ ас хаһан бу дэлэйдик атыылаһар?», — биир атыылаһааччы саҥаата түһэн ыйыталаһар. Кырдьык даҕаны, үрүҥ ас тоҕо дэлэйбэтий? Совхозтарга ынахтар маассабайдык төрөөн эрэллэр дии. Биһиги итиниэхэ эпиэт кордоон маҥнай эт-үүт комбинатыгар тиийдибит. Хонтуораҕа директор э. т. А. Ф. Васильеваны булбатыыбыт. Үлэһиттэрэ этэллэриэн, субуотуннуукка туттарга нэһилиэк ыытыллыыта күнүтэр 6 фляга үүт, 6 фляга сүөгэй, 4 фляга суорат, 8 фляга күөрчэх үүтэ уонна 20 кг творог оҥоһуллубут. Оттон оройуон кинигэр 5000-тан тахса киһи олорор эбэт! Үрүҥ ас түөрт эрэ точкаҕа атыылаара тутах. Илин маҕаһыын уонна иккис нүөмэрдээх маҕаһыын курдук дьон саамай сылдьар сирдэригэр үрүҥ ас атыыламмат буолбута ыраатта.

— Аҕалтараары этэн көрдөхпүтүнэ, эргиэн предприятиетын директора Герасим Степанович Платонов ыһаммат. Куруук «үрүҥ ас тиийбэт» диир, — дэһаллар атыылаччылар М. В. Хоютанова уонна Л. Е. Сивцева. Оттон эт-үүт комбинатын үлэлиитэ Жанна Николаевна: «Сайаапка киирдэҥинэ, үүттэн оҥоһуллар бородуукуоҥаны дэлэтэхпитин сөп», — диир. Ону, арай Герасим Степанович иҥэ илигэ тиийбиппит. Аҕа-үөлэ миниигэнэ, ассортимента дэлэйэ сылдьыбыт иһиннэ эрэ астыннарыан сөп. Ити повар В. А. Чуваашова үтүө суобастаах үлэтин түмүгэ. Ол эрээри манна бары кини курдук эбэһиинэстэриигэр сыһыаннаһар буолбатахтар. Иннит сууйааччы К. Г. Парфенова иннэтэрэ иккэ эрэ уута сууйар. Сылыыллыбыт уу температурата ирдэбилгэ ыраатыыр эпиэттээбэт: 40-са эрэ кыраадыс. Дьэ итинник сайаммыт иннэтэн ыарыыга да сыстар чугас. Эбэһиинэскэ көтүмэхтик сыһыанньалыы билигин хаачыстыбаҕа болҕомто хаһаанчыгыыллар да күүһүрдүллүбүт кэмигэр — сүүрү.

Бу этиллибит итэҕэстэр суоллаах туоратыллыылара салайааччылар, үлэлиттэр критиканы төһө сөптөөхтүк ылынналларыттан тутулуктаах. Ону ойдуохтэрэ диэн эрэнэбит.

Н. БЕЛЯЕВА,
С. ФИЛИППОВ,
«КП» чилиэннэрэ,
Л. УНАРОВА,
«СО» корр.

ҮРДҮК КӨРДӨБҮЛГЭ ДЬҮӨРЭЛЭЭХ.

Юнкор МУННУГА

Чурапчытааҕы народнай театр—Якутскай сценатыгар

Муус устар 13 күнүгэр киэһэ Якутскайга Нуучча государственнай драматическай театрын аныгар ордук билиэхтэ сураҥначчылар эрдэттэн тоҕуоруспуттара. Итиэ күн Чурапчытааҕы народнай театр туруоруутугар С. Омоллоон «Сайсары» драматыттан народнай театрдары республикатааҕы көрүү аҥыллыахтааҕа. Якутскай элбэх билбит-көрбүт, харахтара кэҥээбит көрөөччүлэрин иннигэр театр 17 сыл устата сайдыытын, самодеятельнай артистар айар дьоҕурдара үүнүүтүн биир киэһэ түмэ тутан көрдөрөр уустук сорук турбута.

Көрүүнү ылгас киниги тылынан республикатааҕы жюри председателэ А. С. Борисов аста. Бастыс аҥыллыытыгар сценаҕа Уолака атыыһыт киэҥ уораҕайа кэстэ түһэр. Спектакль омсолоох уобарастарын эрэтиигэр ураты миэстэҕэ турар Сатаровалы артист Дмитрий Кириллин хара маҥнайгыттан олус табыллан ооньоото. Спектакль саҕаланыытыгар күөн харчы бэриһиннэрэр туйугар тойоҥуттар элэ-сала кэтэр хамначчыт уолтан саҕалаан хааннаах хара бурдуйун билиэн ыытыр-соҥуур, кэп туонар трагическай уобераска тэнийэ Д. Кириллин киһини итээтэрдик үлэлээтэ. Уолака... Байар туйугар тугу да көрдөөбөт, олус өйдөөх уонна кинтэрэй саха атыыһыта. Саха сценатыгар элбэхтэ ооньоммут уобарас. Ол эрээри В. Герасимов Уолаката бэйэтэ уратылардаах, киһини соҥурдатар гына аҥыллан таҕыста. Киниэ эстэргэ бэриммит киһи буолбатах. Кыһыл сэрии илгэтигэр билиэҥнэ тубэһиэр тиийэ утары дьайыыны оҥоро сылдьар уодаһыннаах куус. Уолананы итинник оҕуордаан таһаарыы спектакль конфликтын диригэтэр, сценаҕа кэстэр классовай охсуһууну тыйыырдан биэрэр.

Спектакль киин оруодун театр режиссера Н. Заболоцкая толордо. Баттыгастаах үйэҕэ хараҕа саҕыллан олорбут саха дьахтара классовай охсуһуу уотугар буйан-хатан толеннеөх пропагандист буола үүнүүтүн итээтиилээхтик арыйда. Сценаҕа маллаан, чабырҕахтаан, тойук туойан Н. Заболоцкая дэтиттэр талааннаах, ыйдаан-ыйдаан, эссе төгүл даҥаастаата.

Сайсары оҕолорун ооньообут актерскай ансамблтан ураты чорботон Чурапчы орто оскуолатын үөрэнээччитин Ваня Бушковы аатыахха сөп. Киниэ Мулдьүтүн көрбүт эрэ барыта олус уҥадыйан туран Ваня бу дьарыгын быраҕаакка эссе сайыннарарыгар баҕаларын этиллэр. Республикатааҕы көрүүгэ дипломунан уонна грамотанан наҕараадаланыы Ваняны элбэхтэ эбэҥиннэстиир. Биниэхэ барыбытыгар кэлэр өттүгэр элбэҕи эрэнэрэр.

Театр опытталаах артистэлара Е. Попова уонна В. Пинигина толоруулара көрөөччүлэр уонна жюри саамай үрдүк биһирэбилин ылбыттар. Театр саалатын толору мустубут дьон спектакль хаамыытын быһа түнэн киниэлэр ооньуулларын сохпуттэрин ытыс тыаһынан биллэрдилэр.

«Сайсарыга» элбэх эдэр артистар ситиилээхтик ооньоотулар. Л. Дедюкина, И. Андросов, И. Седалищева, Д. Ершов, Ю. Филиппов—бары дебютаннар. Кэлэр туруоруулартан итти ыччаттарга хорсуннук боччумнаах оруоллары итээйиэххэ сөп эбит.

«Кыра уонна улахан оруол диэн суох. Оруол барыта улахан эппиэтинэстээх» диэн этиини театр остараанара биэргэтэтилэр. В. Кузьмина, Е. Дегтярев, Е. Монастырев уо. д. а. сыдалыйар диэни билбэккэ сырыттылар.

Спектакльы айымныы быһыытынан туруоруута художник үлэтэ быһаарар оруоллаах. Бэрт судургутук уонна итээтиилээхтик толоруллубут декорациялар иҥэри үрдүк сыанабылын ылылыар. Художник В. Дьячковскай үлэтэ иллюстрациялааһын эрэ буолар аналы дьоллоохтук мулчу нотон спектакль хаамыытыгар тыыннаах ыттаччы буолбута бэлиэ.

Классическай айымныыны туруоран бэйэ күүһүн холонор сөп. Ол эрээри театр туспа суоллаахчыстаах айар коллектив буоларын быһыытынан бэйэтэ оригинальнай репертуардаах буолуохтаах—биримэ көрдөбүлэ. Итиэ көрдөбүлгэ Аҥма Аччыгыйын «Сааскы кэм» романыттан быһа тардан инсценировкалаабыт Муома народнай театра толору аппиэтээн бастакы миэстэни ылла.

Чурапчы народнай театра уонна Нерюнгриттан «Вертикаль» народнай театр иккис миэстэни ылылар. Тэрийэр комитет быһаарыытынан итти үс театр республикатааҕы телевидениеҕэ үһүллар буоллулар. Биһиги театрбыт республика базовай народнай театрынан буолла. Иккі сыл устата театрдар айар үлэһиттэрэ Чурапчыга семинардарга мустуохтара. Театр опытын үөрэтиэхтэрэ.

Туруораччы режиссердар Н. Заболоцкая, С. Яковлев, художник В. Дьячковскай, артистар Д. Кириллин, В. Герасимов, Е. Попова, В. Пинигина, И. Бушков тэрийэр комитет дипломнарынан наҕараадаланнылар. Театр артистарын улахан бөлөөр грамоталар туттарылыннылар.

РСФСР уонна Саха АССР народнай артиһа Н. М. Решетников аатынан Чурапчытааҕы народнай театр «Сайсарыны» туруоруута боччумнаах ситиһии. Кэлэр өттүгэр Улуу Октябрь 70 сылын саҥа айымныыларынан бэлиэтиир соругу чиэстээхтик толороллоругар баҕарыаҕын.

С. ЯКОВЛЕВ.

Сиимокка: «Сайсары» драматтан; Сайсары (арт. Н. Заболоцкая) уонна Кэбчик (Л. Дедюкина).

П. Оконешников фотота.

Республикаҕа бастаатыбыт

Аастыт ыйга республикаҕа үөрэнээччилэргэ аналлаах элбэх конкурстар ыытыллыннылар. Онно Сылан оскуолатын «Искатель» кулуубун оҕолоро үчүгэйдик кыттыннылар. Ол курдук, Люба Максимова (VIII кылаас) Майаҕа ыытыллыбыт үөрэнээччилэр научнай конференцияларыгар «Биһиги күн-дьыл кэтээн көрөбүт» дакылаатынан кыттан бастаны миэстэни ылла. Итиннэ кини сэттэ сыл устата күн-дьыл кэтээн көрүүтүн түмүктэрин, күн-дьыл билгэлээһини туһунан обугэлэрбит этиилэрин муспутун, олохтоох кырдьаҕастар кэпсээннэрин устубутун. Н. А. Макаров уонна В. Ф. Ермолаев дневниктэриттэн аахпытын барытын холбоон кэпсээннин үтүктэр биһиэтилэр. Люба итти ыаҥыытын иһин Герой-куорат Ленинградка күүлэйдээн кэлтэ.

Иккис ыаҥыыны эдэр операторлар аҕаллылар. Киниилэр киниэни устааччылар конкурстарыгар «В. И. Ленин телеграммата», «Эйэм таптыыр ооньуута» киниилэриэн кыттыннылар. Бу кино-студия Союзка, Россияҕа биллибитэ хас да сыл буолла. Ситиһиилээх үлэлэрин иһин пионердар Федя Друзьянов, Саша Никитин уонна киниилэр командирдара IX кылаас үөрэнээччитэ Тима Макаров «Орленок» лаагыырга сылыанар путевкаҕа наҕараадаланнылар.

Үһүс улахан эппиэттээх конкурсутуттан техническай оҥоһуктар республикатааҕы быыстапкаларыгар хыттыы буолла. Итиннэ биһиги эдэр техниктэрбит республикаҕа быыл үһүс сылын бастакы миэстэни ылар чиэстэниилэр. Тима Макаров, Даниил Арепин, Миша Макаров уонна Леня Лебедев рационализаторскай этии киллэрэн оҥорбут макеттара биһиэхэ киллэрэннилэр. Пионердар Федя Друзьянов Т-150 К трактор уоҕурдууну киллэрэригэр анаан оҥорбут прицебо, Саша Никитин радионан салаалар комбайна тыа хаһаайыстыбатын массыыналарын салаатыгар бастаны уонна иккис миэстэлэри ылылар. «Союз-70» уонна «Якутия-70» диэн космическай хараабыллар тиэхиньиэлэрин көрдөрөр макет фантазия салаатыгар бастаны миэстэлэнна.

Үһүс көрүүгүнэн начальнай моделированиеҕа дьарыктаначчылар оҥоһуктарын көрүү буолла. Биһиэхэ бэйиэ кылаас үөрэнээччитэ Саша Макаров оҥоһуга иккис миэстэни ылла. Тас көстүүтэ туспаҕайа, оҥоруутун ырааһа хайдаанна.

Төрдүс конкурс—фотоконкурс ыам ыйыгар буолуоҕа. Онно биһиэхэ «Мичээр» фотокружок чилиэннэрэ ыыттыахтара.

Федя МАКАРОВ,
«Искатель» кулуун командира.

Редактор
Н. Е. МАКАРОВ.

«Якуткоммуҥнерго» учаастагын коллектива тэрилтэ үлэһиттэригэр Василий Иннокентьевич, Лена Петровна Красильниковтарга таптыыр оҕолоро

ААНЧЫК

хомолтолоохтук өлбүтүнэн, бэйэтин кутурҕаныы биллэрэр.

Таптыыр оҕобут, сиэммит, балтыбыт

КРАСИЛЬНИКОВА Аня

соҕумардык өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, бары аймахтыытар, чугас дьонугар иннитиннэрэбит.

Тереппуттэрэ, эҥэтэ, эбэлэрэ, убайдара, эдьиийдэрэ, аймахтара.

«Чурапчы» совхоз салаатата, Сылан сельсоветын исполкома колхознай-совхознай үлэ ветерана

СИВЦЕВ Иннокентий Николаевич

уһуннук ыараханнык ыалдьан өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаннарын тириэрдэллэр.

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, эҥэбит, аймахпыт колхознай-совхознай үлэ ветерана

СИВЦЕВ Иннокентий Николаевич

уһуннук ыараханнык ыалдьан өлбүтүн таптаарыстарыгар, билэр дьонугар, дириҥник курутуйан туран, иннитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ, аймахтара.

Таптыыр ийэбит, эбэбит, эдьиийбит, аймахпыт

ДРАГУНОВА Варвара Васильевна

уһун ыараханнык ыарыыттан өлбүтүн таптаарыстарыгар, билэр дьонугар, дириҥник курутуйан туран, иннитиннэрэбит.

Уолаттара, сиэннэрэ, быраата, балыстара, аймахтара.

● Норуоттар доҕордоһуулларын күнүн аннынан ●

«МАҢАН КӨМҮС» ДОЙДУТА

Фергана хочотутар 1917 сыллаахха аан бастаан советскай былаас олохтоммута. Үйэлэр тухары сабардаан турбут улуғэрн үрүппут хабыр хапсыһыы сылларын геройдара умнуллубаттар—бүгүҥүү, күннээх Таджикистаҥна Куйбышев аатынан уулуссалар. С. Орджоникидзе аатынан завод, Дзержинскай аатын сүгэр болуоссат, о. д. а. ныырдийэллэр. Кини столицата—Союзнай республикалар столицаларыттан саамай эдэрдэрэ—Душанбе куорат, поэт Мирзо Турсун-заде суруйарынан, бэрт сотортааҕыта аҕыйах кибиткалар эрэ турар сирдэрэ эбитэ үһү. Билигин күөх сад, кэрэ куорат Душанбе таджик норуотун кута буолан чэлгийэр.

Таджикистан 1929 сыл ахсыннын 5 күнүгэр Советскай Социалистическай республикалар Союзтарыгар киирбитэ. Ол кунтан күн бүгүнүгэр диэри кини чэлгийэ сайдарын туһугар биһиги дойдубут барыа быраттыы норуоттара үтүө көмөну оҥордулар. Ылан көрүөхүн. Нурекскай ГЭС-ы. Киниэн биһиги дойдубут 44 араас омуктарын уолаттара уонна кыргыттара туппуттара, тыҥыынчаннан добровольцтары түмпүт түһүлгэ норуоттар доҕордоһуулларын түһүлгэтиэн аатталыан аатталыыта. Рудаки, Айни өлбөт-суҥуоҕ айымныыларын сир шарын 40 араас тылынан аҕаллар, киниилэр муудаластарыгар үөрэнэллэр. Таджикистан «маҥан көмүһүн»—хлопоктары, кини фабрикаларыгар оҥоһуллар солюону тас дойдуларга тиийэ сыаналыыллар.

Таджикскай ССР туһунан көрөөччүлэргэ «Агропромстрой» ПМК-тын, 2 №-дээх дьаһыла-сад уонна лесхоз коллективтара биһиэхэ бэлиэннэрдилэр. Республика уонна кини столицатын туһунан кэпсиир киниэлэр боҕомтону тартылар. Культура дьэтин фойетыгар тардыллыбыт таджикскай национальнай куухуна бүлүүдэлэрин рецептэрин үгүстэр ылылар. Онон кулинариянан дьарыктанар дьиэ хаһаайкаларыгар улахан туһалаах быыстапка буолла.

Концерт М. Исаковскай тылларыгар айыллыбыт «Слава советской державе» диэн хоруйан саҕаланна. Маныаха бикри тоҕоҕолоон этиэххэ наада—концерт барыа нүөмэрдэрэ туһаанныах республиканы кытта быһаччы сибээстээхтэр.

Аспыт концертартан туугунан итиҥнии? Бастатан туран, сцена оформленнета молтох. Дьиҥэр, тоҕо баҕарар үчүгэй оҥорорго киниэлэргэ ныах баара. Иккиннэн, кыттааччыта аҕыйах. Үс тэрилтэттэн холбоон 50-тан эрэ тахса киһи кытыннна. Итиилэр уопсай түмүккэ улаханнык оҕустулар.

Интернациональнай сибээһи бөҕөргөтөр сыалтан биэтэр биир эбэһээтэлиэй нардаҥэр пуунунан бырааттыы норуоттар представителлэрин чиэстээһин буолар. Маныаха коллективтар «Агропромстройга» уон үһүс сылын халбарыйбанка үлэлиир Б. А. Моисеев дьиэ-кэргэттэрин ыытта көрөөччүлэри көрүүнэрдилэр.

—Миигин сорохтор татар, сорохтор башкир диэллэр, оттон, дьиҥэр, нууччабын эҕ,—диэр Борис Александрович.—Башкириҥа торообутум, онно үөрэммитим. Сибиир манна курдук, сир оҥоһуутунан уонна сүөҥ ниитиитинэн дьарыктанабыт. Билигин онно тэрилтэттэрим бааллар. Сайын ахсын киниилэргэ баран дьиэ-кэргэннэрин сыныаналыыбыт. Кырдьаҕастар сиэннэрин олус ахталлар. Манна хайдах кэлэн хаалбыппыный? Туох да улахан кэпсээн онно суох. Сири-дойдуну көрүөхпүн баҕарбытым, баара-суога сүүрбэлээх эдэр киһи этим. Эйиги Чурапчыгытын сөбүлээн манна олохсуйбутум, кэргэммин көрсүбүтүм, кини оҕолоохпут. Кэлиэхпиттэн биһиэ тэрилтэттэн уларыйбанка үлэлиибин.

Борис Моисеев быйыл сыллааҕы сорудаҕын (кини деловой маны кэрдэр) хайыы-үйэ 114 бырыыһын толорбутун истэн көрөөччүлэр ыытарын таһынан эҕэрдэлээтилэр. Билигин иннилэргэ Борис сиэн кыыһа тердүс кылаас үөрэнээччитэ Аля олоро кэлбит. Быната, Саха сирин, биһиги оройуоммутун улаханнык сөбүлээбит дьон эбит. Кэргэнэ Альбина Егоровна, Өлүөхүмэ кыыһа, эмиэ манна олохсуйбут, 2 №-дээх детсадка повардыыр. Оҕолоох санаабыт курдук үчүгэйиэн дьон, хоһоон аҕаан көрөөччүлэри үөрүүлэр.

Итиэ курдук, доҕордоһуу биэчэрэ дьон өйүтэн-санаатыгар, дуоһатыгар сыдьаайда.

М. МИХАЙЛОВА.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 28 «а». ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-332, отделлар—21-265, уопсай—21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54967. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча ул. Карла Маркса 28 «а». Тираж 3799 экз.

№ ЗАКАЗА 49.